

ONDERWERP Programma Hart van de Heuvelrug: risicovoorziening voor bomencompensatie
DATUM 09-05-2023
DOCUMENTNUMMER UTSP-412127065-1331
VAN Rob van Muilekom
AAN Statencommissie RGW

Samenvatting

Binnen het programma Hart van de Heuvelrug heeft compensatie van bomenkap eerder plaatsgevonden dan de feitelijke kap waarvoor de compensatie nodig was. Dit is in overeenstemming met de afspraken binnen Hart van de Heuvelrug, maar niet in overeenkomst met de letter van de Wet natuurbescherming (Wnb). Die kent alleen compensatie na de kap. Omdat de aanpak wel past in de bedoelingen van de Wnb hebben GS een ontheffing verleend voor tijdstip en locatie van de compensatie. Het risico bestaat dat hiertegen bezwaar wordt gemaakt en dat de rechter toch kiest voor een letterlijke interpretatie van de wet. Dan kan in het uiterste geval betekenen dat de ha's nogmaals aangeplant moeten worden. De kosten daarvan zullen dan onderdeel uitmaken van de grondexploitatie Hart van de Heuvelrug

Programma Hart van de Heuvelrug: een kwaliteitsimpuls voor rood en groen

Het programma Hart van de Heuvelrug (HvdH) heeft als doel de ruimtelijke kwaliteit van het middengebied (het hart) van de Utrechtse Heuvelrug te verbeteren. Hiervoor worden groene projecten (bos- en heide aanleg, ecoducten etc.) en rode projecten (woningbouw, bedrijventerrein) gerealiseerd. De rode projecten zijn een financiële pijler voor de groene projecten. De oppervlakte aan rode en groene projecten zijn met elkaar in balans, of er zijn meer ha's groene projecten. Prioriteit wordt gegeven aan de ontwikkeling van een robuuste groene hoofdstructuur. In lijn met deze prioriteit zijn de groene projecten voor een belangrijk deel eerder uitgevoerd dan de rode projecten.

Het programma is in 2004 gestart door 17 partijen (zoals overheden, Het Utrechts Landschap, Kamer van Koophandel, zorginstellingen). In een raamovereenkomst zijn de doelen, werkwijze en afspraken vastgelegd. Het programma zit in een afrondende fase. Sinds 2015 is het aantal partners beperkt tot drie: de gemeenten Soest en Zeist en de provincie. In een samenwerkingsovereenkomst zijn de afspraken tussen deze drie vastgelegd.

Eerst aanplanten dan kappen is de afgesproken werkwijze in HvdH

Bij de start van HvdH was de vrees bij velen (ook bij inwoners) dat HvdH zou leiden tot vooral nieuw rood, zonder dat de groene tegenhanger gerealiseerd zou gaan worden. Dit is aanleiding geweest om prioriteit te geven aan de groene projecten en de rode projecten pas daarna op te pakken (zoals dus ook vastgelegd in de raamovereenkomst). Deze prioritering is gelukt. De groene projecten liepen voor op de rode. En daarmee liep ook het aanplanten van bomen (in groene projecten) voor op de kap (overwegend in rode projecten). Deze werkwijze is dus in overeenkomst met de destijds gemaakte afspraken en ook met de ambities en besluiten van GS en PS zowel ten tijde van de start van HvdH als bij latere concrete groene projecten.

Een deel van de projecten is (en gaat nog) gepaard met het kappen van bomen. Krachtens de Wet natuurbescherming (Wnb) is daarbij veelal herplant vereist. Binnen HvdH kan de aanplant van bomen binnen de groene projecten hiervoor worden benut. Op dit moment is er ruim meer aangeplant dan tot nu toe voor compensatie van de kap nodig is. Een probleem dat zich nu voordoet is dat de Wnb enkel uitgaat van herplant na het kappen. Volgens de letter van de wet zou compensatie vooraf niet mogelijk zijn.

GS hebben een ontheffing verleend in overeenstemming met de bedoelingen van de wet

Doel van de herplantplicht is de omvang en kwaliteit van het bosareaal op gelijk niveau te houden. Uitgangspunt is dat de kap van bomen binnen drie jaar gecompenseerd wordt door herplant van bomen op dezelfde locatie. Hiervan kan worden afgeweken, zowel qua termijn als locatie, als daarvoor een ontheffing wordt verleend. Het verlenen van deze ontheffing is een bevoegdheid van GS.

Extern juridisch advies: ontheffing uitlegbaar en verdedigbaar, maar ook juridisch novum

Alvorens te besluiten over de ontheffing heeft de provincie extern juridisch advies hierover gevraagd. Het externe advies gaat uit van volgende denklijn:

- In beginsel geldt dat de herplantverplichting ontstaat *nadat* er kapwerkzaamheden zijn verricht. Het lijkt daarmee strijdig dat herplantactiviteiten uitgevoerd vóórdat de kapwerkzaamheden zijn verricht als herplant in de zin van de Wnb aangemerkt kunnen worden. Herplant dient steeds te worden goedgekeurd voorafgaand aan de herplant;
- Het doel en de strekking van de Wnb zien echter op het niet teruglopen van de aanwezige boomaantallen. Indien herplant voorafgaand aan de kap plaatsvindt is zelfs nog beter verzekerd dat de herplant wordt uitgevoerd. Een redelijke wetsuitleg maakt dat ontheffing kan worden verleend van de herplantverplichting omdat met de reeds uitgevoerde herplant aan het doel en de strekking van de Wnb wordt voldaan en de mogelijkheid tot ontheffingverlening in de Wnb hier niet aan in de weg staat;
- Om aan te tonen dat aan doel en strekking van de Wnb wordt voldaan alsmede in verband met precedentwerking en het feit dat reeds herbepanting voor de verschillende projecten op voorhand is uitgevoerd, is het aangewezen om de aanvraag om ontheffing te onderbouwen onder verwijzing naar de reeds uitgevoerde herplantactiviteiten. De herplantverplichtingen moeten zoveel mogelijk aan de eisen uit de provinciale verordening en beleid voldoen.

Deze voorstelde juridische lijn om ontheffing aan te vragen voor de periode die voor de kap lag, is niet gebruikelijk, maar volgens de extern adviseur staat een verdedigbare uitleg van de wet hier niet in de weg.

Gezien dit advies hebben GS op 18 april jl. een ontheffing verleend voor 12,6 ha.

Of een ontheffing standhoudt bij de rechter is niet zeker

De extern adviseur geeft aan dat deze lijn een juridisch novum is. Daarmee is er een kans op vernietiging als het ontheffingsbesluit voor de rechter komt. In het uiterste geval kan dat betekenen dat voor de 12,6 ha wederom nieuw bos moet worden aangeplant. En mogelijk zelfs meer ha's als de rechter van oordeel is dat op alle herplant de toeslag vanuit onze interim omgevingsverordening moet worden toegepast, ook voor kap van vòòr 2017. Consequenties van een eventuele rechtelijke uitspraak en de dan hieruit voortvloeiende kosten zullen dan onderdeel gaan uitmaken van de grondexploitatie Hart van de Heuvelrug. Bij de dan eerstvolgende risicoanalyse wordt bekeken of en zo ja hoe de bomencompensatie daarin wordt meegenomen. Dit is dus nog geen onderdeel van de grondexploitatie die voorligt in uw commissievergadering van 17 mei.

Nog resterende ha's die al zijn aangeplant zijn overgedragen naar de bossenstrategie

Naast de 12,6 ha waarvoor we ontheffing hebben verleend, is er nog 6,79 ha al aangeplant binnen HvdH. Hiervoor is het verlenen van een ontheffing nu niet mogelijk omdat er binnen HvdH, naast de 12,6 ha, geen andere ha's zijn waar bomenkap gecompenseerd moet worden. Daarom hebben we deze 6,79 ha nu overgedragen naar de bossenstrategie. Deze ha's worden betaald (€ 679.000) vanuit de post onvoorzien en dit bedrag wordt toegevoegd aan de grondexploitatie HvdH.